

Rogaland
fylkeskommune

Utviklingsplan for Rogaland

Regional planstrategi 2021–2024

Vedtatt i Fylkestinget i Rogaland 20. oktober 2020

Utviklingsplan for Rogaland - regional planstrategi 2021–2024

Utviklingsplan for Rogaland er Rogalands regionale planstrategi for perioden 2021–2024. Den skal beskrive retningen på samfunnsutviklingen vi ønsker å se i Rogaland.

Utviklingsplanen ble vedtatt i fylkestinget i Rogaland 20. oktober 2020.

Innholdsfortegnelse

1 Forord

2 Innledning

3 Utviklingstrekk: et bilde i endring

4 Visjon: Bærekraftig utvikling og sterke fellesskap i hele Rogaland

5 Langsiktige utviklingsmål og innsatsområder

6 Utviklingsmål 1 - Klimaomstilling og livskraftig naturmiljø

7 Utviklingsmål 2 - Konkurransedyktig region

8 Utviklingsmål 3 - Helsefremmende og inkluderende samfunn

9 Utviklingsmål 4 - Attraktive lokalsamfunn, tettsteder og byer

10 Forutsetninger for å nå målene

11 Regional planlegging: planbehov og oppfølging

12 Endringer i planporteføljen

12.1 Nye planer og strategier

12.2 Revidering og utvikling av eksisterende planverk

12.3 Planer og strategier som utgår som egne dokument

12.4 Regionalt viktige interkommunale planer

12.5 Endringer i planporteføljen - tabell

1 Forord

Rogaland fylkeskommune er en viktig samfunnsutvikler. Det er et stort ansvar og betyr at vi har alle muligheter til å mobilisere og lede an arbeidet for alle de som er engasjert i utviklingen av samfunnet vårt.

Derfor er denne utviklingsplanen så viktig, for å vise helheten i arbeidet, og vise vei mot framtiden. Det er vanskelig å lese framtiden, både på kort og lengre sikt. De siste månedene har vist tydelig hvor raskt ting kan endre seg, på dramatisk og omfattende vis.

Vi skal leve annerledes, ikke bare nå, men også lengre inn i framtiden. Helt hvordan dette vil se ut, ja, det vet vi ikke. Men vi vet at vi må samarbeide for å møte utfordringene som venter oss, og for å gripe mulighetene som ligger i fylket vårt.

Vi får mer til når vi drar sammen i samme retning. Bærekraft er et viktig nøkkelord når vi skal utpeke den veien vi skal gå. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Det er tverrpolitisk enighet om at bærekraftsmålene utgjør hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer. Målene hjelper oss å tenke mer helhetlig, og vurdere hvilke konsekvenser arbeidet vårt har på mer enn ett plan. Selv nå, som vi håndterer en akutt krise, må vi tenke langsiktig og bærekraftig.

Bærekraftsmålene forplikter oss også til å sørge for at alle i samfunnet nyter godt av velferden. Dette må vi ha i bakhodet i folkehelsearbeidet, i opplæringen, og i alt vårt arbeid: vi må løfte dem som trenger det mest, særlig i disse usikre tider.

Det er mange lyspunkter også, i den akutte krisen vi befinner oss inne i nå. Det er lett å bli imponert av hvor handlekraftig og tilpasningsdyktig samfunnet har vært i møte med en uforutsigbar situasjon. Pandemien har testet samholdet i det norske samfunn, og vi har vist at vi kan stå samlet når det butter imot. Det lover godt for møtet med fremtidens oppgaver.

September 2020

Marianne Chesak

Fylkesordfører i Rogaland

2 Innledning

Utviklingsplan for Rogaland

I begynnelsen av valgperioden skal fylkeskommunen utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt av planarbeidet. Regional planstrategi skal beskrive status i samfunnsutviklingen, sette mål og retning for framtidig utvikling, og angi hvordan oppgavene skal løses, på et overordnet nivå. Oppgaven er lovpålagt i plan- og bygningsloven § 7. I tillegg er dette en verdifull anledning til å løfte blikket og vurdere hvordan vi vil at Rogaland skal utvikle seg videre.

Fylkeskommunen foreslår å kalle planstrategien for *Utviklingsplan for Rogaland*. Dette vil være et mer forklarende navn på dokumentet – en plan for hvordan Rogaland skal utvikle seg. Fylkeskommunens rolle er å lede an i den regionale samfunnsutviklingen.

Kunnskapsgrunnlaget og utviklingsplanen er i stor grad utarbeidet i 2019 og fram til utbruddet av pandemien covid-19. Utfordringsbildet er i rask endring, men målene i utviklingsplanen er overordnede og langsiktige. De kan gi verdifull veiledning, både under og etter krisen.

FNs bærekraftsmål legges til grunn

Langtidsplanlegging er utfordrende når premissene for samfunnsutviklingen endres så raskt som de gjør nå. I en uoversiktlig situasjon må vi likevel være bevisst på hvilken utvikling vi ønsker å se i Rogaland. Selv i krisetider må vi huske hele vårt mangfoldige ansvar i samfunnsutviklingen. FNs bærekraftsmål er et nyttig hjelpemiddel i så måte. Tenkningen bak bærekraftsmålene er lagt til grunn i arbeidet med utviklingsplanen.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. De første tre langsiktige utviklingsmålene er organisert etter de tre bærekraftsdimensjonene, miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Det fjerde utviklingsmålet handler om attraktiv tettstedsutvikling. Det er i tettstedene, hvor mange bor og jobber tett, at det er størst og hyppigst behov for avveining mellom ulike hensyn.

FNs bærekraftsmål er en helhet. Det er viktig at vi oppnår bærekraftig utvikling på alle plan. Ser vi på statistikken, ligger Norge godt an på mange felt. Mange av målene er allerede oppfylt i Norge, men ikke alle. De største unntakene er innen klima og miljø. Rogaland, sammen med resten av Norge, trenger en større innsats for å oppnå miljømessig bærekraft.

3 Utviklingstrekk: et bilde i endring

Smittevern og konjunkturedringer gir en uforutsigbar utvikling

Smitteverntiltakene for å bekjempe covid-19 har i år satt samfunnet ut av balanse. Konsekvensene blir mest akutte for den økonomiske og den sosiale bærekraften, men per nå er det umulig å vite hvor lenge dette vil vare, eller hva som blir varige konsekvenser av dette.

Kunnskapsgrunnlaget til regional planstrategi ble i stor grad utarbeidet i løpet av siste kvartal 2019. Mye av innholdet er fortsatt gyldig, til tross for store omveltninger. Endringene som nå skjer i samfunnsutviklingen har på mange områder samme fortegn som det som beskrives i kunnskapsgrunnlaget, men takten og omfanget har endret seg drastisk. Følgende ressurser er lagt til grunn for utarbeidelsen av utviklingsplanen:

- [Regionale utviklingstrekk – Rogaland, 2019](#),
- [Oversikten over folkehelsen i Rogaland 2019](#),
- [Nasjonale forventninger for regional og kommunal planlegging 2019-2023](#).
- [Notat om regionreformen og nye oppgaver som overføres til fylkeskommunen](#), (PDF, 797 kB)
- [Notat om planporteføljen og vurdering av enkeltplaner](#) (PDF, 2 MB).

Klimaendringer og tap av arts mangfold truer livsgrunnlaget vårt

På indikatorer knyttet til FNs bærekraftsmål gjør Norge det godt når vi måles på sosial og økonomisk bærekraft. Men på indikatorer for klima, miljø og bærekraftig forbruk har vi stort forbedringspotensial. Overgangen til lavutslippssamfunnet er like påtrengende nødvendig nå, som før viruset nådde nyhetsbildet. Fylkestinget i Rogaland har erkjent at å begrense klimaendringene er en av vår tids største utfordringer.

I likhet med resten av Norge må også Rogaland legge om til en mer klima- og miljøvennlig levemåte. Klimautslippene har vært ganske stabile, men må ned. På grunn av klimaendringene må samfunnet også forberede seg på hyppigere og mer intenst ekstremvær. Samtidig står verden overfor et større tap av biologisk mangfold enn noen gang før. Hovedgrunnen er at økosystemene mister leveområder, særlig gjennom endringer i arealbruk. Rogaland er godt rustet, med verdifull matjord og god tilgang på sjømat. Det er viktigere enn noensinne å ta vare på ressursene.

Omstillingsbehovet i næringslivet rykker nærmere

Ved inngangen av 2020 var næringslivet i Rogaland preget av optimisme, i alle fall på kort sikt. Bakteppet var likevel at regionen er avhengig av en konjunkturutsatt hjørnesteinsindustri, petroleumsnæringen, og at omstillingsbehovet rykker stadig nærmere. Det skjer både fordi det blir lengre mellom de store funnene på norsk sokkel, og fordi klimarisiko kan påvirke markeder, politiske beslutninger, og investorer. Et grønt skifte er allerede underveis i næringslivet. Samtidig er arbeidslivet i endring, og kompetansen må utvikles. Rogalands befolkning har mye teknisk og yrkesfaglig kompetanse. Dette gir muligheter for nye satsinger, basert på regionens fortrinn.

Redusert reisevirksomhet har ført til en lavere oljepris og større usikkerhet i oljebransjen. Mange aktører er fortsatt preget av konjunkturedringene i 2014-2017. I utfordringsbildet viste vi til at regionen må få flere ben å stå på. Mange av de store selskapene har en nøkkelrolle i den grønne omstillingen. En lav oljepris og usikre

fremtidsutsikter kan skade både selskapenes og hele regionens forutsetninger for en kontrollert overgang til lavutslippssamfunnet.

Arbeidsledigheten er betydelig høyere enn det fylket har vært vant til. Mange som står uten jobb fyller på med ny kompetanse, for å øke sjansene i arbeidsmarkedet. Dette er en anledning til å rette kompetansen mot samfunnets fremtidige behov.

Sosial ulikhet øker og påvirker helse og samfunnsdeltakelse

Oljeindustrien har gitt deler av Rogalands befolkning en høy kjøpekraft, men dette har også bidratt til større økonomisk ulikhet enn i landet totalt sett. Sosiale skiller øker i takt med økonomisk ulikhet. Flere barn og unge vokser opp i familier med lav inntekt. Det påvirker deres mulighet for deltakelse i samfunnet, og kan prege deres økonomiske situasjon i voksenlivet. Sjelden har flere blitt permittert eller mistet jobben på så kort tid som nå. Ikke alle er like godt rustet til å møte store utfordringer, hverken psykisk eller økonomisk. Høy og vedvarende arbeidsledighet kan fort øke den sosiale ulikheten, som igjen kan gi større forskjeller i helse og samfunnsdeltakelse, økt utenforskap, og redusert tillit.

Det blir stadig mer utfordrende å delta i arbeidslivet med bare grunnskole som høyeste fullførte utdanning. I Rogaland har gjennomføring i videregående opplæring steget, som følge av målbevisst innsats, og fylket ligger godt an nasjonalt. Men innsatsen må fortsette, og det er nødvendig med koordinering mellom opplæringsaktørene. Flere går nå ut av ungdomsskolene med karakter i færre enn halvparten av fagene, her som i resten av Norge. Pandemitiltakene er også utfordrende. Lærlinger blir permittert fra læreplassene sine, og andre i opplæringsløpet mister fremdrift.

Sterke fellesskap gjennom samarbeid

Det offentliges respons i krisetider er avgjørende for videre tillit til demokratiet og politikerne. Men krisetider fører også ofte til økt samhold i befolkningen. Vanlige folk stiller opp for hverandre og møter store utfordringer med et kaldt hode og et varmt hjerte. Befolkningen får en påminnelse om at vi alle er en del av fellesskapet, og at alle har et ansvar for at samfunnsutviklingen går i riktig retning. Denne samfunnskraften kan vi kanalisere i møte med andre store utfordringer.

I FNs bærekraftsmål løftes samarbeid frem som en forutsetning for å nå de andre målene. Også i Rogaland er det behov for et større samarbeid om regionale utfordringer. Kommunene har påpekt dette i dialogmøter, og ønsker en mer aktiv oppfølging, større regional samordning, og tydeligere lederskap fra fylkeskommunen. Vi må gjøre oss fortjent til befolkningens tillit. Da må vi vise at vi trekker i lag for Rogalands vel.

4 Visjon: Bærekraftig utvikling og sterke fellesskap i hele Rogaland

Bærekraftig utvikling

Bærekraftig utvikling deles ofte inn i miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Alle de tre dimensjonene er viktige for at vi skal skape en samfunnsutvikling som sikrer både dagens innbyggere og kommende generasjoner gode levevilkår. Vi kan ikke lenger ta livsgrunnlaget vårt for gitt, hverken det økonomiske eller det miljømessige. I tillegg må vi som samfunn sette enkeltmennesker i stand til å få et godt liv.

Sterke fellesskap

Sterke fellesskap fordrer inkludering, tillit og toleranse for ulike meninger. Her inngår kampen mot sosiale forskjeller, i tillegg til identitet og medborgerskap. Et sterkt fellesskap og en tydelig identitet kan øke både livskvaliteten til innbyggerne og styrke attraktiviteten til Rogaland.

Å skape arbeid, gi tilgang til utdanning og ivareta naturressurser er like viktig i alle deler av Rogaland. Men *hele Rogaland* har også en utvidet betydning. For å utvikle et bærekraftig fylke må hele samfunnet bidra. Forvaltningsnivåene må være mer samkjørt, få med seg frivilligheten, og engasjere innbyggerne. På denne måten oppnår vi bærekraft og sterke fellesskap i hele Rogaland.

5 Langsiktige utviklingsmål og innsatsområder

Klimaomstilling og livskraftig naturmiljø

- Redusere klimagassutslipp i alle samfunnssektorer i samsvar med Parisavtalen
- Tilpasse samfunnet et mer ekstremt klima
- Øke matsikkerheten og bedre utnyttelsen av naturressursene
- Ivareta naturmiljøer og naturmangfold

Konkurransedyktig region

- Styrke Rogalands konkurransedyktighet
- Bidra til grønn omstilling i næringslivet
- Utvikle og fornye kompetansen i arbeidsstyrken
- Styrke næringslivets evne til innovasjon og fornyelse

Helsefremmende og inkluderende samfunn

- Redusere sosiale forskjeller i helse og samfunnsdeltakelse
- Øke gjennomføring i videregående opplæring
- Demokratisk deltakelse og mangfoldig medborgerskap

Attraktive lokalsamfunn, byer og tettsteder

- Levende tettsteder med gode bomiljø og tjenester i sentrum
- Byer og tettsteder der flere går, sykler og reiser kollektivt
- Stedlig identitet og en rikdom av kulturopplevelser

Forutsetninger for å nå målene

Samarbeid og sunn styring av kommuneøkonomien er forutsetninger for å nå målene.

6 Utviklingsmål 1 - Klimaomstilling og livskraftig naturmiljø

Innsatsområder for klimaomstilling og livskraftig naturmiljø:

- Redusere klimagassutslipp i alle samfunnssektorer i samsvar med Parisavtalen
- Tilpasse samfunnet et mer ekstremt klima
- Øke matsikkerheten og bedre utnyttelsen av naturressursene
- Ivareta naturmiljøer og naturmangfold

Klimaomstilling omfatter både klimagassreduksjon og klimatilpasning. Vi må redusere klimagassutslipp og dermed begrense problemet, samtidig som vi også tilpasser samfunnet et villere værmønster, med større naturfarer. Samtidig står verden over for det raskeste tapet av naturmiljøer og arts mangfold i moderne tid, blant annet som følge av arealendringer. Flertallet av truede arter i Rogaland er avhengige av kulturlandskapet og urørte naturområder. Vi må verne om matjord, og viktige naturtyper som myr og våtmark.

Redusere klimagassutslipp i alle samfunnssektorer i samsvar med Parisavtalen

Norges klimamål, for å følge opp Parisavtalen innen 2030, er å redusere utslippene med minst 50 prosent, og helst opp mot 55 prosent, sammenlignet med 1990-nivå. Rogaland tar sin del av de nasjonale kutt og reduserer utslipp med klare etappemål som står i forhold til kutt mål i Parisavtalen. Dette blir et viktig felt for regional samordning. Det er behov for samarbeid over kommunegrensene, økt innsats fra næringslivet og en holdningsendring i befolkningen.

Det finnes mange mulige tiltak, men det er viktig å prioritere de mest kostnadseffektive – de tiltakene som gir størst utslippsreduksjon for pengene, sett i et livsløpsperspektiv. Klimaomstilling bør være et førende prinsipp i kommunenes og fylkeskommunens arbeid, særlig innen næringsutvikling, areal- og transportplanlegging og innkjøpsstrategi. Utdanningssektoren kan bidra til kunnskap og holdningsendringer i befolkningen.

Overgangen til lavutslippssamfunnet utkrystalliserer seg som den største og viktigste oppgaven vi står overfor nå. Kommuner og fylkeskommuner må legge til rette for denne overgangen. Vi må bidra til at befolkningen får et mer bærekraftig levesett, og støtte næringslivet i den nødvendige omstillingen.

Tilpasse samfunnet et mer ekstremt klima

Været i Rogaland blir villere og våtere. Det blir hyppigere episoder med styrtregn og store nedbørsmengder. Opprustning og klimatilpasning av vei og annen offentlig infrastruktur er samfunnsøkonomisk lønnsomt, da det kan forebygge store kostnader.

Naturinngrep reduserer landskapets evne til å dempe flomhendelser og takle klimaendringene. Nedbygging av myr og våtmark, fjerning av kantsoner og arealendringer tett på vassdragene gjør oss mer utsatt for flom. I felles

vassdrag må kommuner samarbeide om flomdempende og restaurerende tiltak. Restaurering av natur kan ha stor positiv påvirkning på naturmangfold og økologiske funksjoner.

Ekstremvær, flom, ras og stormflo vil kunne ødelegge kulturminner på kort tid. Raskere nedbryting av organisk materiale kan samtidig være resultat av økende nedbør, stigende havnivå og kortere tørkeperioder. Over tid fordrer dette et større vedlikeholdsbehov enn det vi hittil har vært vant med. Det beste vernet ligger uansett i aktiv bruk av kulturarven vår og jevnt vedlikehold.

Øke matsikkerheten og forbedre utnyttelsen av naturressursene

Landbruksjord må vernes. Den er grunnlaget for matvaresikkerheten vår og Rogalands status som matfylke. Rogalands status som matregion bør styrkes. Fylket har unike forutsetninger til å ha hele verdikjeder fra fjord og jord, og helt til befolkningens bord. Landbruk og havbruk bør sees i sammenheng. Mer av maten bør foredles i regionen.

Sirkulær økonomi øker verdiskapingen, reduserer behovet for naturinngrep, og gjør at vi får mer ut av naturressursene våre. Avfall skal gjenbrukes, gjenvinnes eller omformes til nye produkter. Det er stort potensial for bedre utnyttelse i de matrelaterte verdikjedene.

Samme prinsipper bør gjelde ved uttak av mineraler og byggeråstoff, og håndtering av overskuddsmasser fra bygge- og anleggsprosesser. Både offentlige aktører og private tiltakshavere bør vurdere økt bruk av gjenbruksmasser.

Ivareta naturmiljøer og naturmangfold

Tap av biologisk mangfold er utpekt som et av vår tids største globale miljøproblemer. Endringer i arealbruk og naturinngrep er den største trusselen mot arts mangfoldet, også i Rogaland.

Restarealer og myr er viktige for naturmangfoldet og kan redusere forurensning. Det er en utfordring, med tanke på både naturmangfold og flomrisiko, at disse arealene ofte er utsatt for nydyrking og andre arealendringer. Også skog har stor betydning for opptak og lagring av karbon. Både kommunene og fylkeskommunen bør ha en restriktiv holdning til dispensasjonssaker, og hensynet til naturmangfold bør vektlegges i vurdering av plan- og konsesjonssaker.

Kommuner og fylkeskommuner må vurdere virkninger for naturmangfold ut fra den samlede belastningen. Økologiske sammenhenger må sees på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Klimatiltak, som utbygging av fornybar energi eller skogplanting, bør ikke skje på bekostning av naturmangfoldet.

Tettstedene kan romme mange flere, uten at man bygger ned viktige arealressurser og øker avstandene i hverdagen. I mindre sentrale kommuner er utbyggingsbehovet mindre. Areal- og transportplanene tar høyde for forskjellene på by og land gjennom differensierte føringer. Likevel er det, også på landet, behov for å redusere nedbyggingen av natur og matjord.

7 Utviklingsmål 2 - Konkurransedyktig region

Innsatsområder for en konkurransedyktig region:

- Styrke Rogalands konkurransedyktighet
- Bidra til grønn omstilling i næringslivet
- Utvikle og fornye kompetansen i arbeidsstyrken
- Styrke næringslivets evne til innovasjon og fornyelse

I Rogaland er det fremdeles en utfordring å skape nye næringer som gjør fylket mindre avhengig av oljesektoren. Omstilling krever et konkurransedyktig næringsliv som produserer både for et norsk og internasjonalt marked. Det må være attraktivt for virksomheter å etablere seg i Rogaland. Rogaland har en dyktig arbeidsstyrke med høy teknisk kompetanse. Kompetansen må utvikles videre og finne nye satsinger basert på regionens fortrinn. Dette krever god samordning mellom næringsliv og opplæringsaktørene.

Styrke Rogalands konkurransedyktighet

Regional konkurransedyktighet er regionens evne til å tilby attraktive og bærekraftige omgivelser for bedrifter og innbyggere der de kan bo og arbeide. Rammebetingelsene for bedriftsetablering må være konkurransedyktige. Det kompenserer for noe av usikkerheten ved å være avhengig av at priser på produktene bestemmes i et internasjonalt marked. Eksportnæringene er en viktig motor i den regionale økonomien. Rogaland trenger å styrke kunnskaps- og forskningsmiljøene for å kunne lykkes med vekst, utvikle nye næringer og løse fremtidens utfordringer.

Kommuner og fylkeskommunen bør lage forutsigbare rammer for næringsareal, og gjøre forarbeid for å finne løsninger som minimerer konflikter med andre hensyn. Kommunene bør inkludere kystnære sjøarealer og marin sektor i planarbeidet. Konkurranseskraft krever både et godt transporttilbud mellom arbeidsmarkedsregionene og gode forbindelser til andre landsdeler og internasjonalt. Vi trenger infrastruktur for bedre framkommelighet og reduserte transportkostnader. Det skal legges til rette for at en større andel av godstransporten kan skje på sjø og jernbane.

Bidra til grønn omstilling i næringslivet

I tillegg til næringsstruktur avhenger konkurransekraften også av at virksomheter tilpasser seg til krav om en miljøvennlig produksjon. Omstilling i næringslivet innebærer dermed at vi må omstille oss til et lavutslippssamfunn, en økonomi som utnytter sine ressurser effektivt og er sosialt inkluderende. Kommuner og andre offentlige aktører bør bidra bevisst i denne omstillingen som entreprenør, arbeidsgiver, og gjennom innkjøpsmakten. For å nå de klimamålene som er satt må økonomien gå over fra å være lineær til å bli sirkulær.

Analyser fra Menon Economics viser at næringslivet på Vestlandet har et betydelig vekstpotensial for grønn omstilling. Sjømatnæringen, maritim næring, prosessindustri og fornybarnæringen er eksempler på næringer som kan ha gode muligheter i framtidens lavutslippssamfunn og et stort potensial for eksport. Det er en viktig oppgave å hjelpe flere selskap å nå et internasjonalt marked. Mange virksomheter mangler internasjonale

forbindelser og kunnskap om hvordan nå ut til et globalt marked. Her kan fylkeskommunen tilrettelegge for læringsarenaer og nettverk. Muligheter for nye klynger bør utforskes og eksisterende klynger styrkes.

Nyetableringer av bedrifter er viktige for næringslivets evne til omstilling, men alt for mange avvikes i løpet av de første årene. For at de skal overleve over tid, må Rogaland kunne tilby gode vekstvilkår, veiledning og finansiering for gründere. Det er økende krav til virksomheter om å ha et bærekraftig perspektiv. Dette kan bidra til å styrke overgangen til en sirkulær økonomi og dermed overlevelsessevnen til bedriftene.

Utvikle og fornye kompetansen i arbeidsstyrken

Konkurranseskraften er også avhengig av en kompetent arbeidsstyrke. For å ha en god basis er det viktig at så mange som mulig gjennomfører videregående opplæring. På den måten får vi en grunnstamme for videre deltakelse i yrkeslivet. Arbeidsstyrken må ha den kompetansen som samfunnet trenger for å møte oppgavene som venter. Universitet og høyskoler har en viktig rolle i kompetanseutviklingen, og bør ta utgangspunkt i samfunnets behov for arbeidskraft ved utforming av studietilbud. Grønn omstilling og økt andel eldre i samfunnet er to eksempler på utviklingstrender som ikke kan møtes uten økt eller endret kompetanse.

I møte med en stadig raskere teknologiutvikling og et mer spesialisert kunnskapssamfunn, blir det nødvendig for alle sysselsatte å oppdatere kompetansen underveis i karrieren. Dette krever læring hele livet, og betinger et godt samarbeid mellom offentlig sektor, næringslivsaktører og opplæringsaktører. Økt digitalisering i samfunnet krever digital kompetanse allerede fra tidlig skolealder. Data er en ressurs med et raskt økende verdiskapingsbidrag og behovet for informasjonstjenester er stort.

Styrke næringslivets evne til innovasjon og fornyelse

Et konkurransedyktig næringsliv avhenger også av næringslivets evne til innovasjon og fornyelse. Viktige faktorer her er næringslivets investeringer i forskning og utvikling (FoU), antall forskere og utvikling av patenter. En stor andel av Rogalands FoU aktivitet utføres i næringslivet. Innovasjon skjer ofte i et tett og systematisk samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, næringslivet og det offentlige. Dette samarbeidet bør styrkes. Forskningsinstansene i fylket må bli ettertraktet, blant studenter som studiested, og for næringslivet som FoU-part i forskningsprosjekter. Studenter legger en del av grunnlaget for forskningskapasiteten. Rogaland må sørge for å være et attraktivt fylke for studenter å ta sin utdanning i.

Næringer der immaterielle rettigheter er viktig, som varemerke, design og patenter, har høyere verdiskaping per ansatt enn øvrig næringsliv. Ifølge Patentstyret er det rogalendingene som har flest ideer de ønsker å patentere sammenlignet med de andre fylkene i Norge. De fleste patentene i Rogaland er innen bygg- og anleggsteknikk og gruvedrift. Dette gjelder i stor grad oljesektoren. Immaterielle verdier blir stadig viktigere for næringslivets konkurranseevne, og for små og mellomstore bedrifters vekstpotensial. Det er behov for at enda flere bedrifter søker om patenter, og at patentene blir realisert og gir økt verdiskaping. Vi trenger et utstrakt samarbeid mellom private og offentlige aktører for å utvikle kompetansen i bedriftene, og hjelpe nyetablerte bedrifter å overleve og vokse.

8 Utviklingsmål 3 - Helsefremmende og inkluderende samfunn

Innsatsområder for et helsefremmende og inkluderende samfunn:

- Redusere sosiale forskjeller i helse og samfunnsdeltakelse
- Øke gjennomføring i videregående opplæring
- Demokratisk deltagelse og mangfoldig medborgerskap

Økonomisk ulikhet setter sitt preg på befolkningens helse og samfunnsdeltakelse. Alle bør få like muligheter til å delta i samfunnet. Økonomiske nedgangstider rammer hardt dem som var sårbare fra før. De som kun har gjennomført grunnskolen er langt mer utsatt for arbeidsledighet og utenforskap. Gjennomføring forblir en viktig satsing i den videregående opplæringen. En økt andel eldre understreker behovet for aktivt folkehelsearbeid, som må rette seg mot hele livsløpet.

Redusere sosiale forskjeller i helse og samfunnsdeltakelse

Sosial ulikhet er en av de største helseutfordringene vi står overfor i dag. En forutsetning for å skape et helsefremmende samfunn er at mennesker settes i stand til å ivareta sin egen helse.

Flere barn og unge vokser opp i familier med lav inntekt. Det påvirker deres deltagelse i samfunnet, og kan prege deres økonomiske situasjon i voksenlivet. Barns tilgang på fritidsaktiviteter, friluftsliv eller kulturopplevelser bør ikke begrenses av foreldrenes inntekt, utdanning eller etniske og kulturelle bakgrunn. Kommuner, fylkeskommunen, frivillige grupper og lag kan bidra til å utjevne tilgangen på utviklende opplevelser.

Økonomiske nedgangstider rammer hardt dem som var sårbare fra før. Høy arbeidsledighet øker de sosiale forskjellene. Ikke alle er like godt rustet til å møte utfordringer. For noen vil uro og økonomiske bekymringer forverre den psykiske helsen.

Folkehelsearbeidet bør rette seg mot hele livsløpet og sette folk i stand til å ta vare på egen helse. Fysisk aktivitet og det å la være å røyke er noe av det mest effektive vi kan gjøre for å få bedre helse. Idrett og friluftsliv bør derfor ha som mål å få flere i aktivitet. Tilgang til natur, kultur og rekreasjon bidrar også til å ivareta folks helse.

Antallet eldre vil stige kraftig i årene fremover. Eldrebefolkningen nyter flere friske leveår enn før, og bidrar med sin kompetanse i frivilligheten og arbeidslivet. Samfunnet må tilrettelegges bedre for Eldres deltagelse. Aktiv samfunnsdeltakelse gjør livet mer meningsfullt og motvirker ensomhet. Det bør legges til rette for at den eldre befolkning, inkludert pleietrengende, har mulighet til å ivareta sin egen helse gjennom riktig kosthold, fysisk utfoldelse og sosialt samvær.

Til tross for at det kun er en mindre del av den eldre befolkningen som trenger pleie, vil behovet for omsorgstjenester øke i takt med gruppens størrelse. Samfunnet har et voksende behov for kompetanse innen

helse og omsorg, og må få flere studieretninger og læreplasser innen dette yrket. Samtidig bør vi også støtte opp om teknologiutvikling som kan gjøre jobben enklere.

Sørge for at flere gjennomfører videregående opplæring

Kvaliteten på opplæringen i Rogaland har økt, blant annet gjennom et mangfold av tiltak rettet mot dem som trenger støtte til å realisere sitt potensial. Stadig flere fullfører videregående utdanning, og mange gjennomfører manglende utdanning som voksne. Det blir stadig vanskeligere å delta i arbeidsmarkedet uten utdanning, og det kan gi store konsekvenser for den enkelte. Vi må jobbe videre for at flere skal gjennomføre den videregående opplæringen. Dette fordrer et godt samarbeid med ungdomsskolene og kommunene.

Økonomiske nedgangstider påvirker framdriften i opplæringsløpet. Lærlinger kan miste læreplassen, og elever kan gå glipp av eksamen. De mer sårbare risikerer å falle utenfor. Det er viktig å støtte dem som trenger det. Arbeidslivet har et felles ansvar for å styrke den kompetansen vi trenger. De som kan, bør vurdere å tilby læreplasser.

Sysselsettingen blant innvandrere er lavere enn for majoritetsbefolkningen, særlig for dem med flyktningbakgrunn og med grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Kompetanse er et effektivt virkemiddel for økt sysselsetting. Næringslivet må åpne dørene for folk med annen bakgrunn enn majoriteten av befolkningen. Entreprenørskap kan være en viktig inngangsport for innvandrere i arbeidslivet.

Fremme demokratisk deltakelse og mangfoldig medborgerskap

Ved å omfavne og gjøre mangfoldet i samfunnet til vårt eget, får vi et sterkere fellesskap og et åpnere demokrati. Med reviderte læreplaner skal skoleverket nå legge større vekt på kunnskap om demokrati som styreform og samspillet mellom borger og stat. Kommunale ungdomsråd styrker unge menneskers interesse for demokratiske prosesser og muligheter til politisk deltakelse. For mange kan frivilligheten åpne dører til videre samfunnsdeltakelse.

Kulturopplevelser og fritidsaktiviteter gir unge mennesker anledning til å utvide egen horisont, og forstå seg selv og samfunnet. Møteplasser hvor vi møter folk som er forskjellige fra oss selv vil være et betydningsfullt mottrekk mot segregering og avstand. Bibliotekene er en kilde til kunnskap og møteplasser med åpne dører for alle.

Digitalisering kan gjøre det lettere for befolkningen å delta i demokratiske prosesser. Men innbyggerne våre skal ikke trenge å være eksperter på kommunens indre liv for å finne den informasjonen de trenger. Digitaliseringen må ta brukerens behov som utgangspunkt.

Digitalt innhold og tjenester må være universelt utformet, slik at blant annet svaksynte kan finne frem. Dette er spesielt viktig etter hvert som større deler av politikken og administrasjonen blir digitalisert. Alle må ha tilgang til å delta i demokratiske prosesser, men tersklene er fortsatt for høye, bokstavelig talt. Mange rådhus i Rogaland er ikke tilgjengelige for folk med funksjonsnedsettelse.

9 Utviklingsmål 4 - Attraktive lokalsamfunn, tettsteder og byer

Innsatsområder for attraktive lokalsamfunn, tettsteder og byer:

- Levende tettsteder med gode bomiljø og tjenester i sentrum
- Byer og tettsteder der flere går, sykler og reiser kollektivt
- Stedlig identitet og en rikdom av kulturopplevelser

Hvordan vi utvikler byene, tettstedene og nærmiljøene våre betyr mye for folks livskvalitet og helse. Vi skal alle kunne leve i sunne og inkluderende nabolag og tettsteder, som vi er stolte av og identifiserer oss med. Vi må sørge for attraktive lokalsamfunn både i byene og på landet. Kulturarven er sentral for stedsidentiteten, og en rik tilgang på kulturopplevelser øker livskvaliteten. En mer miljøbevisst befolkning ønsker opplevelser og møteplasser, mer miljøvennlige reisevaner og trygge omgivelser for myke trafikanter. Tettstedene må kunne tilby dette for å forbli attraktive.

Levende tettsteder med gode bomiljø og tjenester i sentrum

Befolkningens ønsker dreier nå i retning av levende tettsteder, med nærhet til tjenester og arbeidsplasser, og mer miljøvennlige reisevaner. Opplevelser og møteplasser blir viktigere for tettstedsattraktiviteten, og disse bør samles i sentrumsområdene. Nærhet mellom bosted, jobb og tjenester knytter samfunnet tettere sammen og øker tilgjengeligheten.

God helse og livskvalitet skapes gjennom de fysiske og sosiale relasjonene mennesker befinner seg i. Det er en viktig samfunnsoppgave å legge til rette for at det kan bygges nok boliger til en pris folk kan betale. Regionen skal tilby et mangfold av ulike bomiljø som er trygge, frie for fare eller forurensing og med nærhet til grønne omgivelser. Kommuner og utbyggere bør stimulere til boformer som avspeiler demografien i samfunnet, der flere generasjoner bor i samme boligkompleks eller nabolag, som for eksempel Vindmøllebakken i Stavanger. Her er det behov for samordnet bolig-, areal-, og transportpolitikk, hvor kommuner, fylkeskommune og privat næringsliv har en aktiv dialog. Kommunene bør ivareta boligsosiale hensyn i planleggingen.

Attraktive tettsteder er viktige for å opprettholde bosettingen i mindre sentrale kommuner. Sentraliseringen pågår også innad i kommunene. Veksten kommer i kommunesentrene. Det er viktig at disse dyrkes som en ressurs for omkringliggende bygder og gårder. Attraktive og levende tettsteder styrker attraktiviteten til hele kommunen. Nærhet til naturen er viktig for innbyggerne, samtidig som de liker at tettstedssentrene tilbyr møteplasser, tjenester og opplevelser. I små tettsteder er det spesielt viktig å samle tjenestene og møteplassene og unngå sentrumsspredning.

Byer og tettsteder der flere går, sykler og reiser kollektivt

For mange er reiseavstandene i hverdagen for lange til at de klarer seg uten privatbilen. Et spredt utbyggingsmønster forsterker problemet. Avstandene mellom hjem, jobb og tjenester blir større. Hvis mange skal få et busstilbud som blir et reelt alternativ i hverdagen, må tettbygde strøk prioriteres i kollektivplanleggingen, og

tettstedene må planlegges på en måte som bygger opp om kollektivbruken. I byområdet på Nord-Jæren vil dette være viktige forutsetninger for å nå nullvekstmålet.

I byområdene og de større tettstedene må det bli lettere å komme seg rundt uten en privateid bil. Bærekraftig mobilitet omfatter både gange, sykkel og kollektivtransport, og fleksible delingsløsninger som bildelingstjenester. Målet bør være at flere velger å gå, sykle eller bruke kollektivtransport når de kan, men likevel kan velge bil når de har behov for det. Dette er både miljøvennlig og helsefremmende.

I mer spredtbygde strøk vil privatbilen fortsatt være et viktig fremkomstmiddel. For at den skal ha sikker framkomst, bør Rogaland ta igjen etterskuddet på fylkesvegnettet og sikre at infrastrukturen tåler ekstremværhendelser. Men også i små tettsteder går det an å få flere til å gå eller sykle. Et sted som er trygt og tilrettelagt for fotgjengere og syklister vil oppleves mer attraktivt for alle, også dem som ankom med bil.

Stedlig identitet og en rikdom av kulturopplevelser

Fortetting innenfor dagens utbygde områder bidrar til mer effektiv arealutnyttelse. Økt geografisk tetthet kan også gi positive produktivitetseffekter og styrket verdiskapningsevne. Men det er viktig å skynde seg langsomt for ikke å bygge ned kulturhistoriske verdier som bidrar til å sikre stedsidentitet. Identitet og stedlig kultur er viktig for attraktiviteten til våre omgivelser. Det gjelder å dyrke særpregene som skiller Rogaland fra resten av landet, og hver kommune fra resten av Rogaland.

Kunst og kultur har egenverdi, beriker samfunnet og utvikler individenes referanserammer. Kulturen er selve identiteten vår, og kunsten viser oss nye horisonter. En stor og rik kunst- og kulturaktivitet gjør stedene og regionen mer attraktive. Kommuner som satser på kultur tiltrekker ofte innflyttere med høyere utdanning.

Kunsten kan skape engasjement for samfunnsutviklingen, og åpne øynene for nye måter å tenke og gjøre ting på. De store bykommunene er viktige drivkrefter som tilholdssted for større kulturinstitusjoner, og klarer å fremme smale kulturuttrykk med mer begrenset publikumspotensial. Utenfor storbyene legges det større vekt på det frivillige kulturlivet. Det er viktig at kulturlivet får forutsigbare betingelser, men at offentlige instanser ikke griper inn i kunstneriske valg.

10 Forutsetninger for å nå målene

Når fremtiden er uforutsigbar, må vi være fornuftige og tilpasningsdyktige, og vi må trekke i lag for å få mest mulig ut av ressursene. Kommunesektoren må kunne levere tjenester på høyt nivå i fremtiden også, men budsjettene kan bli mer begrenset. Det krever en strammere prioritering og økt samarbeid.

Økt regionalt samarbeid

Fylkeskommunen skal gi strategisk retning til samfunnsutviklingen, og mobilisere ressurser og kunnskap fra ulike aktører. Den skal også etablere møteplasser og partnerskap, og samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Kommunene bør vurdere en større grad av interkommunalt samarbeid. Dette kan gi bedre utnyttelse av ressursene, større spisskompetanse, og gi mer attraktive arbeidsplasser for ansatte med riktig kompetanse.

Frivillige organisasjoner bidrar i samfunnets mange utfordringer, og skaper tillit mellom mennesker. En helhetlig frivillighetspolitikk systematiserer samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor. Dette er en måte for kommuner og frivillige organisasjoner å bli bedre kjent. Rogaland fylkeskommune vil i planstrategiperioden ha fokus på frivillighetspolitikk. De kommunene som ikke ennå har utarbeidet en helhetlig frivillighetspolitikk, oppfordres til å gjøre så. Et tett samarbeid med næringslivet og kompetanseaktørene i fylket vil styrke den økonomiske bærekraften.

Sunn styring av kommuneøkonomien

Det finansielle handlingsrommet i statsbudsjettet setter rammene for kommunenes og fylkeskommunens direkte bidrag i samfunnsutviklingen. Finanspolitikken blir strammere mot 2030, blant annet på grunn av redusert uttak fra oljefondet og en redusert andel yrkesaktive, som bidrar til verdiskapingen i samfunnet. Endringer i alderspyramiden innebærer økte utgifter til helse og omsorg, folketrygd og pensjon.

Det kan ikke forventes at produktivitsveksten kan kompensere for ovennevnte. Også i kommunesektoren, inkludert i fylkeskommunen, blir det nødvendig å prioritere strengere i tida fremover for å opprettholde en forsvarlig økonomisk balanse. Vi trenger en forsterket bevissthet om hvilke finansielle forpliktelser kommunene og fylkeskommunen bør påta seg. Sikring av langsiktig finansiell handleevne og styring etter finansielle måltall er en grunnleggende premiss i den nye kommuneloven.

Kommunesektoren må sikre en fornuftig balanse mellom drift og investering i et langsiktig perspektiv. Det er symptomatisk for overforbruk i sektoren at gjeldsgraden har fortsatt å stige, eller ikke gått ned, i en periode med høy inntektsvekst og lave renter. Dette er en generell utfordring også for fylkeskommunene, som blant annet gjør det krevende å være en aktiv pådriver for smart spesialisering og innovative anskaffelser. God balanse i kommuneøkonomien gir handlingsrom for politikk på lengre sikt.

11 Regional planlegging: planbehov og oppfølging

Samskaping og samvirke er viktige forutsetninger for å oppnå ønsket samfunnsutvikling. Fylkeskommunen har selv ansvar, myndighet og ressurser som kan påvirke utviklingen, men mobilisering av ressurser og drivkraft hos andre er avgjørende for å oppnå felles mål.

Enklere regional planlegging

Gjennom planprosesser bygger vi arenaer for politikkutvikling, meningsdannelse og ressursmobilisering. Regionale planer og styringsdokumenter lages for å løse regionale utfordringer og for å oppnå regionale mål. De er viktige verktøy for fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler. Regionale planer forplikter alle forvaltningsnivåer, og gir dermed et godt og forutsigbart grunnlag for samarbeid. Arbeid med disse skal samordne mellom stat, fylke og kommuner, samt næringsliv og frivillig sektor, samt gi strategisk retning for deres innsats og virkemiddelbruk. Det er viktig å beholde og utvikle planer som er relevante og nyttige verktøy for den regionale samordningen. Planporteføljen må være oppdatert og oversiktlig, slik at andre samfunnsaktører har oversikt over politiske prioriteringer og føringer som gjelder regionalt.

Fylkeskommunen har et enklere planhierarki enn kommunene. Utviklingsplanen gir overordnet retning. De regionale planene gir mer detaljerte føringer for samfunnsutviklingen innen spesifikke temaer. De er innbyrdes likestilt. Der det er avvik, gjelder regionale planer foran strategier, handlingsplaner og andre interne dokument.

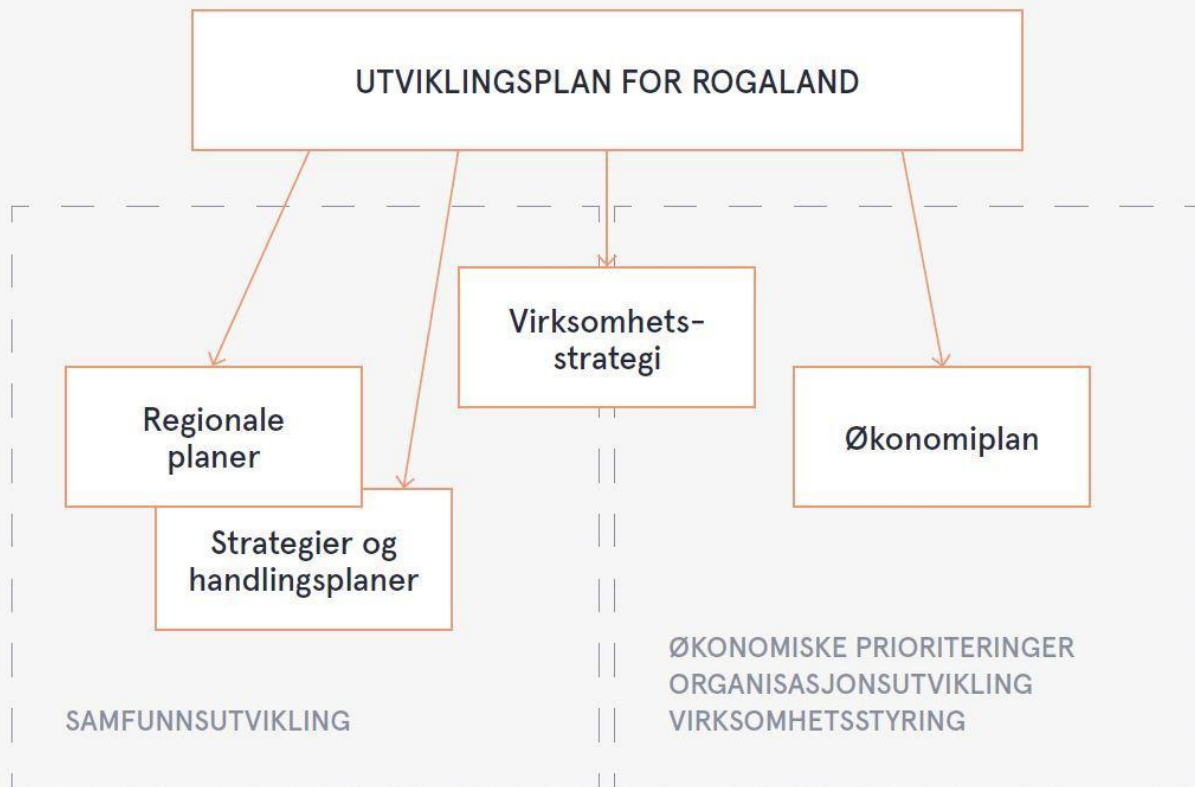
Fylkeskommunen prioriterer ressurser og arbeidskapasitet mellom planarbeid med nye satsingsområder, oppfølging av gjeldende forpliktelser og til revidering av eksisterende styringsdokumenter. Det er viktig at regionale planprosesser organiseres slik at de er inkluderende og med god tid og kapasitet til medvirkning og forankring. Oppdatert kunnskap må legges til grunn.

En regional plan er hensiktsmessig der det er et klart behov for regional samordning eller føringer for å kunne ivareta hensyn av regional eller nasjonal interesse. Regionale planprosesser kan være ressurskrevende å gjennomføre, både for oss og andre som bidrar. Dette tar kapasitet fra aktiv gjennomføring og oppfølging av annet planverk. Vi må dermed prioritere nøye hvilke problemstillinger som det er viktigst å ta tak i og innrette arbeidet på en effektiv måte. Det vurderes løpende hvordan prosesser kan forenkles eller struktureres bedre.

I utviklingsplanen foreslås det at flere regionale planer avvikles, og at andre slås sammen eller inkorporeres i nye planer. I disse tilfellene er behovet for en regional plan enten redusert på grunn av lovendringer, oppgaveoverføring mellom forvaltningsnivåer eller at planen er gjennomført. Noen planer foreslås også slått sammen for å se virkemidler i sammenheng og effektivisere oppfølgingen.

Der det ikke er behov for utstrakt samhandling eller forpliktelse av andre samfunnsaktører, kan fylkeskommunen lage egne strategidokumenter eller handlingsplaner. Disse klargjør hvordan vi innretter egne virkemidler. Strategier kan også lages for å detaljere temaer som omtales i en mer overordnet regional plan. En strategiprosess er ikke underlagt prosesskravene i plan- og bygningsloven, og kan dermed være mindre ressurskrevende. Formell høring er ikke nødvendig, men det vil være en fordel med medvirkning og høring i saker av ekstern interesse. Der det kun er behov for å planlegge hvilke tiltak som skal gjennomføres, er det mulig å gå direkte til en handlingsplan.

Regionalt plan- og styringssystem i Rogaland – et forenklet bilde

Større innsats for gjennomføring

I planstrategiperioden er det ønskelig med en større innsats for gjennomføring av de regionale planene og samhandling med andre samfunnsaktører. Mobilisering og endring skjer blant annet gjennom nettverksbygging, veiledning, økonomiske tilskudd og utvikling av infrastruktur.

Fylkeskommunen bruker partnerskap og nettverk for å veilede, mobilisere og samordne. Gjensidig forpliktende samarbeidsavtaler gir forutsigbar og dedikert innsats. Fylkeskommunen vil rullere handlingsprogrammene til de regionale planene, der det er behov for dette.

Aktiv og tilpasset veiledning

I arbeidet med utviklingsplanen har mange kommuner, særlig de mindre, etterlyst mer aktiv oppfølging og veiledning fra fylkeskommunen. Regelmessig kontakt vil styrke kompetansen i små kommuneadministrasjoner og øke forståelsen for regionale hensyn. Avstand fra fylkeshuset bør ikke være et hinder for direkte kontakt og møter.

I kommunale planprosesser der det er behov for avveieringer mellom kryssende hensyn kan tidlig rådgiving avverge konflikter og innsigelser. Fylkeskommunen vil fortsette å styrke regionalt planforum som en arena for tidlig veiledning i planprosesser.

Rogalands kommuner har svært varierte behov. Dette har sin forklaring i variasjon blant annet i natur og geografi, demografi og næringsliv. Fylkeskommunen vil fortsette å tilpasse vår innsats i forhold til behovene som finnes i de ulike deler av fylket. Dette kan skje gjennom nettverk, veiledning og målrettet prosjektarbeid. Vi vil legge til rette for erfaringsdeling mellom kommuner med fellestrekk.

Tverrfaglig samarbeid og forankring internt i fylkeskommunen

Fylkeskommunen jobber internt for å samordne virkemiddelbruken på tvers av politikkområdene, for å fremstå som en samlet aktør overfor våre samarbeidspartnere. Fylkeskommunen vil også vektlegge økt og bedret samarbeid i egen organisasjon, for bedre å kunne oppnå utviklingsmål og støtte kommunene i det tverrfaglige arbeidet. Dette arbeidet intensiveres i denne perioden.

I planstrategiperioden vil fylkeskommunen jobbe videre med å knytte plansystemet tettere sammen med økonomi- og virksomhetsstyringen. Dette er pågående organisasjonsutvikling, med mål om bedre koblinger mellom planverket, virkemidlene og økonomiplanleggingen.

12 Endringer i planporteføljen

12.1 Nye planer og strategier

Regionalplan for kompetanse

Behov for koordinering og samarbeid blant regionale kompetanseaktører og næringsliv. Fylkeskommunen får et større ansvar for kompetansepolitikken gjennom regionreformen. Opplæringsoppgaver i integreringsfeltet kan inngå.

Regionalplan for kulturminner

Fylkeskommunen er regional planmyndighet og sektormyndighet for kulturminner med særlig ansvar for å ivareta nasjonale og regionale kulturminneverdier. For kommunene har fylkeskommunen også en viktig veilederrolle. Med regionreformen får regionalt nivå tilført flere oppgaver og det er identifisert behov for tydeligere føringer på kulturminnefeltet.

Mobilitetsstrategi

Strategien skal fremme og strukturere arbeidet for miljøvennlige og helsefremmende reisevaner. Målet er å gjøre det lettere for de som bor i tettbygde strøk å klare seg uten privateid bil. Strategien skal supplere samferdselsstrategien.

Strategi for areal- og kraftkrevende virksomhet

Det er behov for økt kunnskap og overordnede føringer for avveininger knyttet til næringslivets klima- og miljøfotavtrykk. Dette gjelder flere næringer som har særskilte behov, som behov for store arealer, høy strømeffekt, eller hvor samfunnssikkerhet setter begrensninger for lokalisering. Et regionalt planarbeid kan omfatte både lokalisering av ny virksomhet, med mål om lavest mulig konfliktnivå, og strategier samordnet med utvikling av strømmettet. Målet er å få arbeidsplasser til Rogaland, samtidig som miljøulemper og inngrep begrenses. Dersom kunnskapsinnhenting viser at det er behov for føringer, som skal legges til grunn for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, skal det utarbeides en regional plan.

Strategi for integrering

Fylkeskommunen har nylig overtatt oppgaver på integreringsfeltet. Det pågår en dialog med kommuner og andre samfunnsaktører om hvordan disse løses best. Deler av disse oppgavene vil inngå i revidering av folkehelseplanen eller den nye kompetanseplanen. Det vil også være hensiktsmessig med en strategi som gir et overblikk over saksfeltet, og omfatter de oppgavene som ikke hører naturlig inn under annet planverk.

Strategi for matregionen Rogaland

En matstrategi for Rogaland utarbeides som et samlende og overbyggende styringsdokument. Relevante virkemidler og satsinger fra *RP landbruk*, *RP sjøareal* og *strategi for bioøkonomi* samordnes og inngår i

strategien. De tre nevnte dokumentene utgår som egne styringsdokument i sin nåværende form. Det kan bli behov for supplerende strategier på mer spesifikke områder. Aktivt arbeid fra disse styringsdokumentene videreføres i påvente av den nye strategien.

Strategi for livskraftig naturmiljø

Naturmangfoldet trues av arealinngrep, som nedbygging og nydyrking. Dette er prioritert nasjonalt og internasjonalt, men ivaretas stykkevis og delt i eksisterende planverk og i de enkelte utbyggingssakene. Det er behov for en strategi som sikrer at fylkeskommunen ivaretar naturmangfoldloven i sin saksbehandling, og for ivaretagelse i regional planlegging. Dersom forarbeidet viser at det er behov for at dette ivaretas i en regional plan, vil det skje gjennom en revidering av Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning (UTE-planen).

12.2 Revidering og utvikling av eksisterende planverk

Regionalplan for kultur revideres. Tar opp i seg RP Museum og RP Bibliotek

Revideres på grunn av nye kulturmelding og nye stortingsmeldinger for sektoren som kommer som oppfølgingen av denne, bla. for idrett, barne- og ungdomskultur, museer, og for kulturminnefeltet. I tillegg får fylkeskommunens nye oppgaver særlig innen kulturminnevern, men også enkelte på enkelte områder innen idrett og kulturelle og kreative næringer som følge av regionreformen.

Regionalplan for massehåndtering slås sammen med byggeråstoffplanene for Jæren og Ryfylke. Prinsippene utvikles for hele fylket

Bedre utnytting av fylkets byggeråstoffer og en mer miljøvennlig masseforvaltning er viktige tema i alle deler av Rogaland. Et prioritert tiltak i massehåndteringsplanen er å gjøre prinsippene om sirkulær økonomi og gjenvinning av masser gjeldende for hele Rogaland. Det er avgjørende å ha et regionalt perspektiv når det gjelder masseforvaltning. Dette kan bidra til bedre koordinering og utnyttelse av ressurser, og mer forutsigbare rammer for uttak av byggeråstoff.

Regionalplan for folkehelse revideres og slås sammen med Fylkesdelplan for universell utforming. Deler av Fylkesdelplan for inkluderende samfunn kan inngå

Regionalplan for folkehelse revideres og sentrale elementer i *Fylkesdelplan for universell utforming* inngår. Universell utforming inngår i den nasjonale satsingen på aldersvennlige samfunn. Dette hører inn under folkehelseparaplyen og vil bli dekket i en revidering av folkehelseplanen. Deler av inkluderingsplanen som omhandler høy alder og funksjonsnedsettelse kan inngå.

Regionalplan for energi og klima revideres, blir Regionalplan for klimaomstilling

Regionalplan for energi og klima videreutvikles og samordnes med Regionalplan for klimatilpasning. Klimaomstilling er et prioritert innsatsområde som skal hensyntas i hele planporteføljen. Regionalplan for klimaomstilling skal gi en overordnet og samlende overbygging med mål og strategier for regionens utvikling samt fylkeskommunens egne aktiviteter innen tematikken klima og energi. Det kan bli aktuelt med delstrategier som grenser mot temaer som grønn næringsutvikling og energiproduksjon.

Fylkesdelplan for Preikestolområdet revideres. Lysefjorden foreslås innlemmet i planområdet

Fylkesdelplan for Preikestolområdet revideres. Lysefjorden foreslås innlemmet i planområdet. Deler av området nord for Lysefjorden er foreslått vernet som nasjonalpark. Det er usikkert når verneprosessen kommer i gang, og hvilke synergier det vil være mellom planarbeidet og verneprosessen. Planarbeidet vil i hovedsak utsettes til avgjørelsen om nasjonalpark foreligger. Det kan likevel være nyttig at den regionale dialogen er i gang. I samråd med kommunen og andre aktører vil fylkeskommunen opprette en prosjektorganisasjon og dermed en formell arena for dialog og vil kunne starte arbeid med kunnskapsinnhenting i 2021. Det innebærer en begrenset oppstart av planarbeidet i første halvdel av planstrategiperioden.

Samferdselsstrategi

Strategien er retningsgivende for fylkeskommunens arbeid med transport og mobilitet og utvikling av regionale areal- og transportplaner. Siktemålet er at samferdselsstrategien og regionale areal- og transportplaner er samordnet og utgjør en helhet. For å sikre at strategien er oppdatert i henhold til nasjonale styringssignaler innenfor sektoren skal dokumentet revideres parallelt med rulleringen av *Nasjonal transportplan*, aktuell for perioden 2022-2033.

Mindre revidering av Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning (UTE-planen)

Planen revideres for å oppdatere kartet over regionale friluftsområder.

Regional plan for vannforvaltning i vannområde Rogaland

Revidering pågår; ny plan ventes vedtatt i 2021. Vannforvaltningsplanene i hele landet følger en felles syklus for revidering, forankret i vannforskriften. Planarbeidet følger en felles statlig fremdriftsplan. Neste revidering skal etter planen ha oppstart i 2024.

12.3 Planer og strategier som utgår som egne dokument

Fylkesdelplan for kystsonen

Planen er utdatert og dermed misvisende på flere områder. Gitt kompleksiteten og den raske utviklingen er ikke dagens plan egnet som forvaltningsverktøy. Det har kommet en ny nasjonal veileder for planlegging i sjøområder. De statlige planretningslinjene revideres nå, og det foreslås å forsterke det lokale selvstyret. Fylkesrådmannen vil følge med på effekten av de nye føringene, og på dette grunnlag vurdere behov for en ny regionalplan for kystsonen frem mot neste planstrategi.

Fylkesdelplan for inkluderende samfunn

Det foreslås at de sentrale elementene i planen ivaretas i annet planverk, som revidert folkehelseplan og den nye regionalplanen for kompetanse. Integreringsfeltet får økt fokus ved overføring av oppgaver gjennom regionreformen. Samtidig er det helt nødvendig med tverrsektoriell forankring. Tema som ikke innlemmes i annet planverk, som bosetting av flyktninger, kan ivaretas i en egen strategi for integrering (omtalt ovenfor). Planen avvikles.

Regional plan for transportkorridor Vest

Planen er ivaretatt gjennom reguleringsarbeid og føringene er snart vedtatt i kommunale reguleringsplaner. Planen avvikles.

Fylkesdelplan for samferdsel

Er allerede erstattet av samferdselsstrategien. Den er utdatert og ikke i bruk. Den avvikles nå på formelt vis.

RP Næringsutvikling

Erstattes av Strategi for næringsutvikling og innovasjon, som overtar som overordnet styringsdokument for regional næringsutvikling.

Regional plan for landbruk

Erstattes av strategi for matregionen Rogaland.

Regional plan for sjøareal havbruk

Erstattes av strategi for matregionen Rogaland.

Bioøkonomistrategi

Erstattes av strategi for matregionen Rogaland.

Akvakulturstrategien

Er utdatert og avvikles.

Regional plan for bibliotek

Går inn i Regionalplan for kultur.

Regional plan for museum

Går inn i Regionalplan for kultur.

Fylkesdelplan for universell utforming

Går inn i Regionalplan folkehelse.

Regional plan for byggeråstoff i Ryfylke og Fylkesdelplan for byggeråstoffer på Jæren

Utgår som egne plandokument etter at innholdet er blitt inkludert i Regionalplan for massehåndtering.

12.4 Regionalt viktige interkommunale planer

Interkommunal kommunedelplan for Forus (IKDP Forus)

I 2014 startet kommunene Stavanger, Sandnes og Sola arbeid med en interkommunal kommunedelplan for Forus (IKDP Forus). Forus er et samlet næringsområde fordelt på tvers av de tre kommunene, men har stor regional betydning. Gjennom felles og helhetlig planlegging har kommunene hatt mål om å tilrettelegge for et attraktivt og bærekraftig næringsområde «som spiller på lag med resten av storbyområdet». Det interkommunale planarbeidet er nå i gang igjen etter et opphold. Fylkeskommunen legger til grunn at det interkommunale plansamarbeidet fører frem til vedtatt plan, basert på de grundige forberedelsene som er gjort og gode plangrep som er blitt utviklet over lang tid. Fylkeskommunen deltar og bidrar videre i prosessen. Dersom det skulle være nødvendig, vil vi kunne støtte kommunene i fullførelsen av dette regionalt viktige planarbeidet. Dette kan være hensiktsmessig dersom gjennomføringsevnen svikter med hensyn til framdrift eller samarbeid.

Interkommunal plan for utbyggingsrekkefølge for boligarealer i Haugesundsområdet

I Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) sitt vedtak om Regionalplan for areal og transport på Haugalandet ble Haugesund, Karmøy og Tysvær kommuner oppfordret til å utarbeide en interkommunal plan med utbyggingsrekkefølge for arealer disponert til boligbygging. Planen skal ta utgangspunkt i gjeldende kommuneplaner og fastlegging av utbyggingsrekkefølge skal bl.a. legge vekt på stedsutviklingshensyn, bedre utnyttelse av infrastruktur og potensial for miljøvennlig reisemønster. Kommunene har startet samarbeid om innledende analyser. Det forventes at prosessen gjennomføres i denne planperioden og samordnes med kommuneplanarbeidet.

Felles plan for næringsområdene på Norheim og Raglamyr

Norheim og Raglamyr næringsområder omfatter ca 1.000 daa på grensen mellom Haugesund og Karmøy. Til tross for områdets regionale betydning, størrelse og sentrale beliggenhet, er det ikke en avklart, felles strategi for områdenes langsiktige utvikling. En av hovedstrategiene i Regionalplan for areal og transport på Haugalandet for

å bidra til etableringsattraktivitet er å samordne utvikling av disse næringsområdene. Kommunene skal samarbeide om en felles plan som bygger på målene og strategiene i regionalplanen. Det forventes at prosessen prioriteres i denne planperioden og samordnes med kommuneplanarbeidet.

12.5 Endringer i planporteføljen - tabell

Vurdering	Dokument	Hovedansvar
Ny	Regionalplan for kompetanse	Opplæring
Ny	Regionalplan for kulturminner	Kultur og næring
Ny	Mobilitetsstrategi	Samferdsel
Ny	Strategi for areal- og kraftkrevende virksomhet	Regionalplan
Ny	Strategi for naturmiljø og naturmangfold	Regionalplan
Ny	Strategi for integrering	Opplæring
Ny	Strategi for matregionen Rogaland. Tar opp i seg relevante temaer fra RP landbruk, RP sjøareal havbruk og bioøkonomistrategi.	Kultur og næring
Pågår	Regionalplan for vannforvaltning. Forventet vedtak 2021. Følger statlig styrt revideringssyklus, med oppstart av neste revidering i 2024.	Regionalplan
Pågår	Strategi for næringsutvikling og innovasjon. Forventet vedtak des. 2020.	Kultur og næring
Revideres	Regionalplan for energi og klima. Videreutvikles som RP klimaomstilling	Regionalplan, kultur og næring
Revideres	Regionalplan for kultur revideres.	Kultur og næring

Vurdering	Dokument	Hovedansvar
Revideres	Regionalplan for massehåndtering revideres og tar opp i seg byggeråstoffplanene for Jæren og Ryfylke.	Regionalplan
Revideres	Utvikle og slå sammen Regionalplan for folkehelse med Fylkesdelplan for universell utforming og deler av Fylkesdelplan for inkluderende samfunn	Regionalplan
Revideres	Fylkesdelplan for Preikestolområdet. Planområdet foreslås utvidet til hele Lysefjorden.	Regionalplan
Revideres	Samferdselsstrategi	Samferdsel
Revideres	Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning. Mindre redigering for å oppdatere kart.	Regionalplan
Videreføres	Regionalplan for Haugalandet	Regionalplan
Videreføres	Regionalplan for Ryfylke	Regionalplan
Videreføres	Regionalplan for Dalane	Regionalplan
Videreføres	Fylkesdelplan for vindkraft	Regionalplan
Videreføres	Regionalplan Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiene og Setesdal Austhei (Heiplanen)	Kultur og næring
Videreføres	Strategi for små vannkraftverk	Regionalplan
Videreføres	Jordvernstrategi for Rogaland	Regionalplan
Videreføres	Regionalplan for klimatilpasning.	Regionalplan
Videreføres	Regionalplan for Jæren 2050.	Regionalplan
Utgår	Regionalplan for museum (går inn i kulturplanen)	Kultur og næring
Utgår	Regionalplan for bibliotek (går inn i kulturplanen)	Kultur og næring

Vurdering	Dokument	Hovedansvar
Utgår	Fylkesdelplan for byggeråstoffer på Jæren (går inn i massehåndteringsplanen)	Regionalplan
Utgår	Regional plan for byggeråstoffer i Ryfylke (går inn i massehåndteringsplanen)	Regionalplan
Utgår	Fylkesdelplan for universell utforming (går inn i folkehelseplanen)	Regionalplan
Utgår	Fylkesdelplan for et inkluderende samfunn (går inn i folkehelseplanen)	Kultur og næring
Utgår	Fylkesdelplan for kystsonen (utgår)	Regionalplan
Utgår	Fylkesdelplan for Samferdsel 2008-2019 (utgår)	Samferdsel
Utgår	Regionalplan for Transportkorridor vest (utgår)	Samferdsel
Utgår	Regionalplan for næringsutvikling 2011–2020 (utgår)	Kultur og næring
Utgår	Akvakulturstrategi (utgår)	Kultur og næring